

заборонені й залишатимуться забороненими такі дії: насильство над життям, здоров'ям, а також погрози вчинити будь-яку із зазначених дій. Ця норма Додаткового Протоколу чи не єдина, яка забороняє вчинення окремих актів сексуального насильства як щодо жінок, так і щодо чоловіків [4, с. 94].

Оскільки головним позитивним обов'язком держави є створення національної правової бази (national legal framework), яка забезпечує ефективний захист прав людини [7, с. 36], ратифікація Стамбульської конвенції та подальша імплементація її положень в українське законодавство підкреслює зусилля України щодо досягнення мети ефективно протидіяти насильству стосовно жінок і домашньому насильству.

1. Менджул М. В. Принцип заборони насильства в сім'ї: впровадження європейських та міжнародних стандартів в умовах воєнного стану в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 1. С. 592–596. URL : <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.01.103>.

2. Павленко Т. А., Корабель М. Г. Домашнє насильство щодо дітей в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 486–488. URL : http://lsey.org.ua/10_2023/118.pdf.

3. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами від 11.05.2011. Ратифіковано із заявами Законом України від 20.06.2022. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_001-11#Text.

4. Баранюк Д. Є., Бугаєць Т. І. Захист природних прав постраждалих осіб від насильства в умовах російсько-української війни. *Реалізація прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах окупації українських територій : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф.* (м. Кривий Ріг, 30 вер. 2022 р.). Кривий Ріг : ДонДУВС, 2022. С. 96–99.

5. Gender Equality Strategy. *European Commission*. URL : https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_en.

6. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on Combating Violence Against Women and Domestic Violence. *EUR-Lex*. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022PC0105>.

7. Харитонова О. В. Ключові засади гендерної політики в кримінальному праві України та основні напрями реформ щодо протидії насильству стосовно жінок та домашньому насильству : наук.-практ. посібник. Харків, 2018. 233 с.

8. Блага А. Б., Адащик А. С. Динаміка домашнього насильства в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 1. С. 355–358. URL : http://lsey.org.ua/1_2023/86.pdf.

УДК 351.74/753.3

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/428-430

Дмитро БОДИРЄВ

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ З ОХОРОНИ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ КРИЗЬ ПРИЗМУ МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЧИ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Поліцейські Національної поліції України (далі – НПУ), щоденно виконуючи завдання, що Законом України «Про Національну поліцію» покладаються на правоохоронців вказаної інституції, стикаються з різними категоріями громадян, в тому числі й так званими «проблемними», серед яких: особи, що перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння, особи, які ведуть аморальний спосіб життя, раніше засуджені особи та особи, схильні до вчинення протиправних діянь, як адміністративних, що посягають на громадську безпеку, так й інших видів правопорушень, в тому числі й кримінальних, незалежно від їх спрямованості. Взаємодія з вказаними категоріями осіб зумовлює потребу здійснення певного балансування поліцейським з метою недопущення виникнення та ескалації конфлікту.

Підкреслюючи актуальність цього дослідження, відзначимо, що нормативно на структурні підрозділи НПУ законодавцем у п. 10 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про Національну поліцію» покладено повноваження щодо вжиття заходів для забезпечення публічної безпеки

і порядку на вулицях, площах, у парках, скверах, на стадіонах, вокзалах, в аеропортах, морських та річкових портах, інших публічних місцях [1]. Здійснення таких заходів віднаходить свій вияв у виконанні підрозділами превентивної діяльності (дільничні офіцери поліції, ювенальна превенція, групи реагування патрульної поліції, поліцейські офіцери громад та пілотний проект «служба освітньої безпеки», який також дотичний до підрозділів превентивної діяльності) службових повноважень, пов'язаних з візуальним контролем за дотриманням громадської безпеки в публічних місцях, забезпеченням публічного порядку під час проведення масових заходів як на відкритих ділянках місцевості (парки, проспекти, сквери), так й на територіях, у будівлях, які мають обмежений простір (амфітеатри, палаци спорту, палаци культури тощо), та виявленням, припиненням і документуванням вчинених адміністративних правопорушень у сфері громадської безпеки, складанням адміністративних матеріалів за вказаними фактами (протоколи та постанови про адміністративні правопорушення).

У Конституції України чітко зазначено, що життя, здоров'я, честь та гідність людини є найвищою соціальною цінністю і держава зобов'язана забезпечувати кожному громадянину недоторканність та безпеку. З цього приводу основним завданням для української держави є забезпечення реалізації прав та свобод своїх громадян. Національна поліція України відіграє ключову роль у забезпеченні внутрішнього правопорядку в країні, надаючи захист і охорону прав і свобод людини, підтримуючи публічну безпеку і порядок, а також здійснюючи боротьбу зі злочинністю. Поліцейські в Україні мають законодавчо надане право застосовувати вогнепальну зброю в умовах воєнного стану з метою забезпечення власної безпеки і врятування власного життя [2, с. 443].

Зазначене законодавче право застосування вогнепальної зброї визначене у статті 46 Закону України «Про Національну поліцію», проте для встановлення визначеності критерію правомірності його застосування, в тому числі й в контексті забезпечення публічної безпеки, необхідно звертатись до норми статті 29 вищезазначеного Закону, що встановлює вимоги до поліцейського заходу, до якого в тому числі належить найсуворіший захід примусу – застосування вогнепальної зброї. Взаємодія з вищезгаданими «проблемними» категоріями осіб, як раніше нами було зауважено, потребує дотримання певних меж недопущення конфліктності, так як взаємодія з мінімальним рівнем ризику у будь-який момент може перерости у тактичну ситуацію, в якій застосування або використання вогнепальної зброї стає єдиним можливим інструментом припинення чи протидії вчинюваним окремими особами протиправним діям.

Масові заворушення на сьогодні все більше розповсюджуються в нашому суспільстві. Причинами цього є нестабільна політична, економічна, соціальна ситуація в державі. Специфікою масових заворушень є те, що в більшості випадків вони мають агресивний та непрогнозований характер [3, с. 83]. Поліцейська присутність під час масових заворушень – це обов'язковий елемент забезпечення публічної безпеки, так як вказане явище має кримінально-протиправний характер та переслідується державою з метою притягнення до кримінальної відповідальності. Нерідко організація таких заворушень пов'язана з попередньою сплатою грошей учасникам таких заходів, які є антисоціальними елементами та схильні до вчинення насильницьких дій, що, в свою чергу, надає правові підстави застосування вогнепальної зброї за неможливості досягнення припинення протиправних дій в інший спосіб. Також варто відмітити, що під час масових заворушень не виключається здійснення збройних нападів їх учасниками або раптових нападів із застосуванням засобів, які загрожують життю чи здоров'ю людей, що, в свою чергу, породжують підстави застосування вогнепальної зброї без попередження.

Враховуючи вищевикладене, можемо дійти висновків, що забезпечення публічної безпеки – це невід'ємний елемент здійснення поліцейськими своїх повноважень, який віднаходить свій вияв у буденних явищах, таких як складання матеріалів про адміністративні правопорушення, забезпечення публічної безпеки під час масових заходів та здійснення реагування на вчинення масових заворушень. Застосування вогнепальної зброї у вказаному контексті – це право, яке виникає у виключних випадках та є чітко встановленим у Законі України «Про Національну поліцію», тому поліцейським під час виконання своїх обов'язків із забезпечення публічної безпеки варто утримувати чітку межу між конституційними правами суб'єктів поліцейської взаємодії та найбільш суворим примусовим заходом, що може застосовуватись внаслідок вчинення ними протиправних діянь.

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19/conv#Text>.

2. Глян Т., Зеленський Є. Виконання службово-бойових завдань, пов'язаних з застосуванням вогнепальної зброї співробітниками Національної поліції в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Т. 1. № 80. С. 441–445.

3. Казначєв Д., Бодирєв Д. Дотримання прав людини під час проведення масових заходів. *Дотримання прав людини у правоохоронній діяльності: стан та перспективи : матеріали Всеукр. круглого столу* (м. Дніпро, 28 бер. 2023 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. С. 83–85.

УДК 351.74/753.3

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/430-431

Олена БОЙКО

старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПРАЦІВНИКАМИ ПОЛІЦІЇ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

З початку воєнного стану в Україні, зумовленого російським вторгненням 24 лютого 2022 р., питання використання вогнепальної зброї поліцейськими та громадянами країни набуло ще більшої актуальності, оскільки законодавчого регулювання цієї сфери виявляється недостатнім. Введення воєнного стану викликало зміни у багатьох нормативно-правових актах, але виникають практичні труднощі у реальному використанні зброї поліцейськими та громадянами.

Наразі криміногенна ситуація в Україні є небезпечною для державних інститутів та всього населення. Умови воєнного стану вимагають від правоохоронних органів посиленого режиму та цілодобового моніторингу. Поліція, дотримуючись законів, забезпечує безпеку громадян, включно з патрулюванням вулиць та проведенням перевірок [1, с. 288].

Під час виконання своїх обов'язків поліцейські можуть застосовувати запобіжні та примусові заходи, які необхідні для забезпечення громадської безпеки та порядку, в тому числі і на деокупованих територіях.

Згідно із Законом України «Про Національну поліцію» найсуворішим заходом примусу є використання вогнепальної зброї. Таке застосування повинно відбуватися в межах закону, та слід дотримуватися вимог щодо недопущення перевищення повноважень та завдання шкоди [2; 3, с. 154].

У результаті аналізу особливостей діяльності органів поліції щодо забезпечення прав дітей в умовах воєнного стану зроблено висновок, що реалії сьогодення вимагають вироблення дієвих алгоритмів дій поліцейських в умовах активних бойових дій та на деокупованих територіях, зокрема щодо:

- розмінування територій і будівель слідчо-оперативними групами, обладнаними пересувними криміналістичними лабораторіями;
- виявлення колаборантів і диверсійних груп;
- фіксації та документування воєнних злочинів залежно від їх типу (захист місця злочину, збереження доказів, проведення фото- та відеофіксації, опитування свідків);
- розслідування окремих видів військових злочинів;
- здійснення заходів поліцейського піклування з урахуванням суттєвого збільшення кола осіб, які потребують таких заходів; перевірки транспортних засобів на автошляхах та блокпостах;
- пошуку безвісти зниклих осіб.

Підсумовуючи викладене, слід відзначити, що проблематика використання вогнепальної зброї працівниками поліції в умовах воєнного стану потребує подальшого дослідження і ретельного вивчення. Умови, в яких опиняються поліцейські, часто є екстремальними, що вимагає від них вжиття заходів самозахисту та захисту інших осіб шляхом використання зброї. Основна мета такого застосування полягає в захисті життя як